



SZEMLE

MALALA JUSZUFZAI – CHRISTINA LAMB: ÉN VAGYOK
MALALA. LIBRI KÖNYVKIADÓ, 2013

Gyetvan Renáta: Ő Malala – a tanulás jogáért küzdő lány

*„Egy gyermek, egy tanár, egy könyv és egy toll meg tudja változtatni a világot.”
„Szívesen tanulok Newtonról és az alapelvekről, amelyeknek
az egész világ engedelmeskedik.”*

Malala

Malala 1997. július 12-én látta meg a napvilágot. Maivandi Malalairól, Afganisztán legnagyobb hősnőjéről kapta nevét, aki a pastuk Jeanne d’Arcja, minden pastu gyerek úgy nő fel, hogy ismeri Malalai történetét.

Mára Malala Juszufzai, a tanulás jogáért küzdő lány is igazi hőssé vált. 2011-ben neki ítelték a pakisztáni Nemzeti Ifjúsági Békédíjat, 2012-ben az ENSZ Malalánappá nyilvánította november 10-ét, a *Time* magazin pedig 2013-as listáján a világ száz legbefolyásosabb embere között szerepeltette. Emellett ő a valaha élt legfiatalabb Nobel-békedíjas, mely elismerést 2014-ben kapta meg.

„Szerettem volna eljutni minden szégyensorban élőhöz, munkára kényszerített gyermekhez, a terrorizmus áldozataihoz és a tanulóktól megfosztottakhoz. A szívem mélyén azt reméltem, eljuthatok minden gyerekhez, aki bátorságot meríthet a szavaiból, és ki mer állni a jogaiért” – írta

Malala az ENSZ-ben tartott beszédére emlékezve. Könyvét azoknak a lányoknak ajánlotta, akiket igazságtalanság ért, és akiket elhallgattattak.

A Christina Lamb újságíróval közösen írt önéletrajz elején olvasható előhangban a jelenleg családjával együtt Birminghamben élő Malala angliai mindennapjairól ír, illetve felidézi azt a napot, amikor Pakisztánban, az éppen

hazafelé tartó iskolabuszon rálőtt egy tálib fegyveres. A diáklány súlyos fejsérülést szenvedett. Az elbeszélés aztán a lány születésével indul. Betekintést nyerhetünk családjá történetébe, mesél nagyszüleiéről, édesapjáról és édesanyjáról, a pastuk életéről, miközben végigkövetjük a legfontosabb eseményeket Pakisztánban, illetve a Szvát-völgyben, Malala szülőhelyén, ahová 2007 körül a tálibok egyre nagyobb számban érkeztek Afganisztánból.

Malala én-elbeszélésben tárja az olvasók elé teljes történetét. A személyes hang-

vételnek köszönhetően a lehető legközelebb kerülhetünk a pakisztáni lányhoz és az őt körülvevő világhoz. A könyvben található 33 színes kép közvetlenül hitelesíti, dokumentálja Malala életének főbb eseményeit. A természeti szépségekkel gazdagon megáldott Svát-völgyben Malala is, mint minden sváti, elsősorban svátiként, majd pastuként tekint magára – és csak ezután pakisztániként. A kislányok többségéhez hasonlóan ő is szeret különböző frizurákat készíteni magának, próbálgatni a filmekből vett ötleteket a tükör előtt. Nagyon szereti a könyveket, tizenhárom évesen többek közt Stephen Hawking *Az idő rövid története* című művét is olvasta már.

Malala olyan országban született, ahol a nők legfőbb szerepe a szülés és a főzés, ahol a fiúk születését lövöldözéssel ünneplik, a lányokat pedig függönyök mögé rejtik. Malala apja, Ziuaddin viszont mindig is különbözött a legtöbb pastu férfitől. Felelőségével, Malala édesanyjával, aki sem írni, sem olvasni nem tudott, mindent megosztott, és már Malala születésekor azt mesélte az embereknek: „Tudom, hogy van ebben a lányban valami, amiben különbözik a többiektől”. Ziuaddinnak egyik nagy álma teljesült, amikor a Svát-völgyben megalapította a lányokat befogadó Khushál Iskolát.

Malala tízéves volt, amikor megjelentek a Svát-völgyben a tálibok. Lassan mindent elvettek és tönkretettek a völgyben. Malala pár éven belül már olyan világban élt, ahol gratuláltak azoknak a lányoknak, akik abbahagyták a tanulást, ahol a lányok iskolatáskájukat és könyveiket kendőik alá rejtették iskolába menet, és ahol több száz iskolát pusztítottak el a fanatikus fegyveres csoportok. Malala azonban édesapjával együtt hitt abban, hogy a toll és a szavak

erősebbek lehetnek a gépfegyvereknél, a tankoknál és a helikoptereknél. Ezért is vállalta el, hogy a tálib uralom idején, 2009 januárjától naplót ír – biztonsága érdekében Gul Makai álnéven – a BBC urdu nyelvű honlapjára. A napló nagy figyelmet kapott Pakisztánon kívül is, így Malala közvetlenül megtapasztalhatta, milyen nagy erővel bírnak a szavak, és szép lassan megtanulta, hogyan harcoljon a jogaiért. Az írás mellett televíziós interjúkat is adott, melyekben felszólalt a lányok jogainak védelmében.

Sosem hitte volna, hogy az ő iskoláját is bezárhatják – azt, amelyet édesapja hozott létre –, ez azonban 2009. január 14-én mégis megtörtént. A határidőt a tálibok szabták meg, s attól fogva a lányok nem járhattak iskolába. Az utolsó, iskolában töltött

napját egy pakisztáni újságíró követte végig, aki dokumentumfilmet készített a lányiskolák bezáratásáról a *New York Times* számára. Malala megmutathatta a világnak, mit tesznek velük. „Csak akkor érti meg az ember, hogy milyen fontos a tanulás, amikor valaki elveszi tőle a tollát.” Malala könyvében részletesen olvashatunk erről a szomorú napról.

Malala és apja egyre több fenyegetést kapott, ám ennek ellenére sem adták fel a harcot, nem némultak el: folytatták, amit elkezdtek. Ennek következménye volt a Malala elleni merénylet. Már a könyv elején is megtudhatunk néhány részletet az esetről, később azonban bővebb beszámolóra is sor kerül. Ez a rész nagyon pontosan felépített, részletes visszatekintés a múltira; szinte percről percre idézi fel a támadás napján történeteket. A lövés előtti pillanatok aprólékos elbeszélése feszültséget kelt az olvasóban. A támadás utáni eseményeket, a műtéteket, Malala felépülését is rész-

a lányok iskolatáskájukat és könyveiket kendőik alá rejtették iskolába menet

letesen végigkövethetjük. A könyv keretbe foglalja a visszaemlékezést: az utószóban ismét a jelenbe kerülünk. Malala arról mesél, hogyan telnek a napjai Birminghamben, családjá körében.

A „tanulás jogáért küzdő lány” harcának téje óriási. Pakisztánban több mint ötmillió gyerek általános iskolába sem jár, pedig az alkotmány minden gyereknek biztosítja ezt a jogot. Közel ötvenmillió írástudatlan felnőtt él az országban, akiknek kétharmada nő. Malala küldetése a könyv megírásával korántsem ért véget, épp ellenkezőleg. Létrehozta a nevét viselő alapítványt, amely segít megteremteni a lehetőséget a lányok életének megváltoztatására, pénzügyi támogatást nyújt a helyi közösségeket fejlesztő, hagyományos megközelítésekre épülő, de innovatív megoldásokkal is élő törekvéseknek. Igyekszik különféle szervezetekhez eljuttatni azokat az eszközöket, elképzeléseket és hálózati információkat, amelyek segíthetnek a lányoknak, hogy szót emelhessenek jogaikért, és megalapozhassák jövőjüket.

Rengeteget tanultam Malalától. Mostanság sokat hallani a híradóban Pakisztánról és a térségről, ennek ellenére eddig igen távolinak tűnt számomra az ottani világ. A művet olvasva egy kamaszlány személyes nézőpontjából ismerhettem meg a Svát-völgyben élő népek mindennapjait,

örömeit, bánatait és küzdelmeit. Sajnos utóbbiból – a terrorizmus térnyerése miatt – az elmúlt években jóval több jutott a helyieknek.

Pakisztánban több mint ötmillió gyerek általános iskolába sem jár

a menekülthullám következtében közelebb kerültek hozzánk a könyvben olvasható problémák

Magyarországon természetesebb dolog, hogy minden gyerek iskolába jár. Többek között ezért is megdöbbenő és elgondolkodtató, hogy a 21. században léteznek

olyan helyek, ahol a lányokat megfosztják a tanuláshoz való joguktól, és iskolákat rombolnak le. Fontosnak tartom, hogy a lányok jogaiért szót emelő, mára lányok ezreinek példaképévé váló, hallatlan bátorságról tanúbizonyságot tevő Malala történetét minél több tanuló megismerje. A menekülthullám következtében közelebb kerültek hozzánk a könyvben olvasható problémák. Egyre több afgán és pakisztáni lány érkezik Európába. Malala történetét olvasva talán könnyebben rájövünk, mit tudunk tenni, mit kell tennünk ebben a helyzetben.

A téma aktualitása, a szöveg magas irodalmi-esztétikai értéke, érthe-

tősége, hitelessége és a Nobel-békedíjas kamaszlány mondanivalója miatt érdemes és kell is erről a könyvről beszélgetni a tanulókkal egy-egy irodalomórán. Magyartanárként az ajánlott olvasmányok listáján mindenképpen feltüntetném Malala önéletrajzát.